

Nr 91.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner; given Stockholms slott den 13 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sam. Stadener.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Stadener anför härefter:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om beredande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932 åt de präster, som fått sina löneförmåner reglerade genom 1910 års prästerliga avlöningslagar.

Efter att under en följd av år hava varit oförändrade, undergingo grunderna för ifrågavarande prästers dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1930/1931

Dyrtids-
tillägg åt
kyrkoherdar
och kommi-
nistrar i ny-
reglerade
pastorat m. fl.
prästmän.

vissa jämkningar, beroende på den efter beslut av 1929 års riksdag och samma års kyrkomöte tillkomna nya lagstiftningen om provisorisk tilläggs-lön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.

Denna lagstiftning har nämligen föranlett, att prästernas dyrtidstillägg för tiden från och med den 1 maj 1930 beräknats efter delvis andra grunder än hittills. Genom nämnda lagstiftning är föreskrivet, att den förut till prästerna utgående tillfälliga löneförbättringen skulle från och med sagda dag upphöra att utgå. I dess ställe äga prästerna uppbära provisorisk tilläggs-lön eller — i fråga om kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster — provisoriskt tilläggsarvode. Genom denna förändring hava prästerna i lönehänseende blivit jämställda med statens befattningshavare med nyreglerad avlöning, och på grund härav har förutsatts, att det till prästerna utgående dyrtidstillägget, som förut beräknats efter de för befattningshavare med oregerad avlöning gällande reducerade grunderna, numera skall utgå efter *reducerad* beräkningsgrund.

För närmare kännedom om tillkomsten och beräkningen av nu gällande grunder för prästerskapets dyrtidstillägg tillåter jag mig hänvisa till Kungl. Maj:ts proposition nr 192 till 1930 års riksdag.

De *grundläggande* stadgandena rörande prästernas dyrtidstillägg återfinnas i den med riksdagen och kyrkomötet utfärdade lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner med ett genom lag den 22 april 1921, nr 192, gjort tillägg.

Vad kontraktsprostarna beträffar, bereddes möjlighet till dyrtidstillägg först genom lagen den 19 november 1920, nr 844, angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar.

De *närmare* bestämmelserna om prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1930/1931 återfinnas *dels* i kungörelsen den 20 juni 1930 (nr 281) angående dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, *dels ock* i kungörelsen den 18 juni 1927 (nr 295) angående dyrtidstillägg åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

I likhet med vad hittills varit fallet, synes beträffande det till prästerna under ecklesiastikåret 1931/1932 utgående dyrtidstillägget såsom allmän regel böra gälla, att de grunder, som kunna komma att fastställas för utmätande av statstjänstemännens dyrtidstillägg, böra i tillämpliga delar vara normerande jämväl för det dyrtidstillägg, som utgår till prästerna.

Nu gällande allmänna bestämmelser i fråga om de grunder, varefter statstjänstemännens dyrtidstillägg utmätas, äro meddelade i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265), med däri senare vidtagna ändringar.

Emellertid förete de bestämmelser, som för närvarande gälla för präster-

nas dyrtidstillägg, en del avvikelser från dem, som tillämpas i fråga om statens befattningshavare.

Med hänsyn till de säregna grunder, efter vilka det ordinarie prästerskaps löner utmätas, samt de regler, som gälla för bestridande av kostnaden för det till samma prästmän utgående dyrtidstillägget, ansåg man, då systemet med så kallad glidande skala började användas för statstjänstemännens del, icke lämpligt att övergå till samma system beträffande de i tjänst varande prästmännen. Dessas dyrtidstillägg hava därför utgått efter ett system med fixa belopp. För att bereda möjlighet att under löpande ecklesiastikårs lopp vidtaga eventuellt nödig jämkning i det prästerna tilldelade dyrtidstillägget har emellertid Kungl. Maj:t erhållit bemyndigande att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg beräknades, under året bleve föremål för ändring, förordna, att det till prästerna utgående tillägget skulle undergå skäligen jämkning. Med anledning härav har för ecklesiastikåret 1930/1931 stadgandet om tilläggets storlek formulerats på sådant sätt, att bestämmelsen förklarats skola gälla allenast tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade. Under loppet av sagda ecklesiastikår har emellertid icke någon jämkning av prästernas dyrtidstillägg vidtagits.

Med hänsyn till de naturaförmåner och tjänstbarheter, som tillförsäkrats en stor del av prästerskapet i samband med de förutvarande bostadsbostäl- lenas utarrendering, och vilka givetvis i ett flertal fall medfört en ej oväsentlig lättnad i dyrtidens tryck, har det ansetts skäligt, att de i tjänst varande prästernas dyrtidstillägg bleve föremål för någon nedsättning i jämförelse med statstjänstemännens. För de senaste ecklesiastikåren har det till prästerna utgående tillägget utmätts så, att det skulle komma att ligga omkring tre enheter under statstjänstemännens. Ifrågavarande minskning har ansetts lämpligen böra drabba enbart det procentuella tillägget.

Övriga avvikelser från de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna, vilka avvikelser i regel varit föranledda av hänsyn till det egenartade prästerliga avlöningssystemet, torde icke vara av beskaffenhet att behöva särskilt beröras.

Som jag nyss nämnde, har den nya lagstiftningen om provisorisk tilläggs- lön åt prästerskapet föranlett, att prästernas dyrtidstillägg numera böra utgå efter reducerad beräkningsgrund.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1931 beträffande utgifterna (för flera huvudtitlar gemensamma frågor) har statsrådet och chefen för finansdepartementet, under 7. Dyrtidstillägg, åt be- fattningshavare i statens tjänst m. fl. ansett övervägande skäl föreligga att vid beräklandet av dyrtidstilläggen för budgetåret 1931/1932 utgå från en levnadskostnadsindex av i medeltal 160. Då jämlikt § 4 i nyssberörda kungörelse den 15 juni 1923 (nr 265) dyrtidstillägget till befattningshavare i statens tjänst med reglerade löner utgår å den för månad uppburna avlö- ningen efter det procenttal, som erhålles, då hälften av det av Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen i förekommande fall avjämnas till närmast lägre hela tal och därefter i varje särskilt fall minskas med

18, skulle procenttalet för budgetåret 1930/1931 för dylika befattningshavare kunna beräknas till 12.

Som nyss nämndes har man pläгат utmäta prästernas dyrtidstillägg så att det ligger tre enheter lägre än statstjänstemännens. Även enligt de beräkningar, som legat till grund för förslaget till nyssberörda lagstiftning om provisorisk tilläggs-lön åt prästerskapet, har man utgått från att prästernas dyrtidstillägg skulle så avvägas, att procenttalet för dyrtidstillägget beräknades ligga tre enheter under procenttalet för det tillägg, som samtidigt utgår till statstjänstemän med nyreglerade löner. Med hänsyn härtill skulle prästernas dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1931/1932 böra beräknas till 9 procent. För att bereda möjlighet att under ecklesiastikårets lopp jämka detta procenttal, torde böra föreskrivas, att bestämmelsen om procenttalet skall gälla under ecklesiastikåret 1931/1932 tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnar.

Utöver de ändringar beträffande de i tjänst varande prästernas dyrtidstillägg, som sålunda påkallas av den ändrade levnadskostnadsindex, synas inga andra ändringar erfordras för ecklesiastikåret 1931/1932 i förhållande till vad gäller för ecklesiastikåret 1930/1931.

Sedan emeritilönerna genom lagen den 18 mars 1927 (nr 55) om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ i emeritilönelagen den 9 december 1910 undergått vissa förhöjningar, hava dessa löner ansetts jämställda med så kallade nyreglerade pensioner. På grund härav hava från och med ecklesiastikåret 1927/1928 vidtagits motsvarande nedsättningar i de till emeriti utgående dyrtidstilläggen. De nu gällande bestämmelserna rörande dyrtidstillägg åt emeriti finnas intagna i förutberörda kungörelse den 18 juni 1927 (nr 295).

Enligt beslut av 1929 års riksdag och samma års kyrkomöte hava, i samband med antagandet av den nya lagstiftningen om provisorisk tilläggs-lön, vidtagits vissa ändringar i emeritilönelagen (se lag den 13 december 1929, nr 385, om ändrad lydelse av 2—5 §§ emeritilönelagen). Det genom lagen den 18 mars 1927, nr 55, fastställda, i emeritilönen ingående fyllnadsbeloppet har ersatts av ett provisoriskt tilläggsbelopp, som för samtliga emeriti utgör 1,000 kronor.

Någon ändring av de i kungörelsen den 18 juni 1927, nr 295, meddelade bestämmelserna angående dyrtidstillägg åt prästerliga emeriti synes icke vara påkallad för tiden efter utgången av april 1931.

Vad beträffar det procenttal, efter vilket dyrtidstillägget för innehavare av emeritilön skall utgå, har, såsom jag förut erinrat, statsrådet och chefen för finansdepartementet beräknat levnadskostnadsindex för budgetåret 1931/1932 till 160. Då dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal, som med 16 enheter understiger hälften av talet för levnadskostnadsökningen, torde man sålunda hava att för budgetåret 1931/1932 räkna med ett procenttal av 14.

Jag övergår härefter till att behandla *dels* frågan om kostnaden för dyrtidstillägget under ecklesiastikåret 1931/1932, därest detta tillägg kommer att utgå enligt de av mig förordade grunderna, *dels ock* spörsmålet om kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av sagda kostnad.

Den minskade levnadskostnadsindex torde komma att medföra, att sammanlagda dyrtidstilläggsbeloppet under ecklesiastikåret 1931/1932 blir mindre än under nu löpande ecklesiastikår. Denna minskning torde blott i mycket ringa mån komma att motvägas av ökning i de dyrtidstilläggsberättigade prästernas antal. Endast 2 pastorat med tillhopa 7 prästerliga befattningshavare ingå nämligen den 1 maj 1931 i ny lönereglering. Antalet präster, berättigade att uppbära dyrtidstillägg, kan icke heller av annan anledning beräknas undergå någon större ökning.

På grund av stadgandet i 4 § lagen den 30 augusti 1918 kommer en del av dyrtidstillägget till det ordinarie prästerskapet och de ständiga adjunkterna i nyreglerade pastorat att påvåla pastoraten i form av ökade församlingsavgifter inom den stadgade ramen av 6 öre per 10-krona av hela inkomstbeloppet. Återstoden av tillägget till nämnda befattningshavare får kyrkofonden vidkännas *dels* i form av minskad inkomst av arrendemedel, lägenhetsavgälder och räntor, vilka eljest skulle från pastoraten hava inlevererats till fonden enligt 3 § 5 mom. kyrkofondslagen, *dels* genom ökad utbetalning av skogsförsäljningsmedel, som tillkomma pastoraten enligt 19 § 4 mom. prästlönerregleringslagen, *dels ock* genom förhöjda bidrag till pastoraten enligt 21 § sistnämnda lag. Vad åter angår dyrtidstillägget till adjunkter i egentlig bemärkelse, sjuklediga extra ordinarie präster, kontraktsprostar och emeriti drabbar kostnaden härför allenast kyrkofonden.

Beträffande kostnaden för dyrtidstilläggen under ecklesiastikåret 1931/1932 och dess fördelning mellan pastoraten och kyrkofonden har inom ecklesiastikdepartementet verkställts en approximativ beräkning, vars resultat sammanförts i efterföljande tablå.

	Summa dyrtidstillägg	Av totalbeloppet bestrides av:	
		pastoraten	kyrkofonden
	Kronor	Kronor	Kronor
Ordinarie präster och ständiga adjunkter	1,560,000	437,000	1,123,000
Adjunkter i egentlig bemärkelse	60,000	—	60,000
Sjuklediga e. o. präster	2,000	—	2,000
Kontraktsprostar	10,000	—	10,000
Emeriti	140,000	—	140,000
Summa kronor	1,772,000	437,000	1,335,000

Såsom synes av tablån, beräknas utgifterna för prästernas dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932 enligt föreslagna grunder uppgå till ett sammanlagt belopp av omkring 1,772,000 kronor, varav cirka 437,000 kronor skulle bestridas av de särskilda pastoraten, under det att omkring 1,335,000 kronor skulle komma att belasta kyrkofonden.

Jag kommer härefter till frågan om kyrkofondens förmåga att bära den på fonden belöpande andelen av utgifterna för dyrtidstillägget.

Enligt å statskontorets fondbyrå verkställda approximativa beräkningar uppgick kyrkofondens behållning den 31 december 1929 till omkring 43,100,000 kronor. Fondens fordran hos domänstyrelsen kunde samma dag uppskattas till cirka 5,058,000 kronor. Den 31 december 1930 hade enligt å fondbyrån verkställda beräkningar fondens behållning ökat till omkring 45,975,000 kronor. Fordringarna hos domänstyrelsen kunde då approximativt beräknas till 4,825,000 kronor. I förevarande sammanhang torde det vara riktigast att icke räkna med de hos domänstyrelsen inestående medlen, enär enligt 1910 års ecklesiastika lönelagstiftning med kyrkofonden avses endast de medel, som finna sig under statskontorets förvaltning. Kyrkofondens inkomster under år 1929 kunna alltså anses hava överstigit dess utgifter — dyrtidstillägget inberäknat — för samma tid med 2,875,000 kronor.

I § 5 första stycket lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) om krigstidsunderstöd stadgas, att kyrkofonden icke må för något år i vidsträcktare mån tagas i anspråk för gäldande av krigstidsunderstöd än som motsvarar fondens återstående överskott för närmast föregående kalenderår, sedan samtliga fonden eljest åliggande utgifter blivit bestridda. Till bestridande av kostnaden för dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1931/1932 lär således enligt detta författningsrum få disponeras ett belopp motsvarande skillnaden mellan fondens inkomster år 1930 och dess så att säga ordinarie utgifter (d. v. s. de utgifter, som icke hänföra sig till dyrtidstillägget) under samma år.

Såsom framgår av det förut sagda, har fonden under år 1930 ökat med cirka 2,875,000 kronor. Fondens utgifter för dyrtidstillägg under samma år beräknades i det vid proposition nr 192 till 1930 års riksdag i utdrag fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikären den 15 februari 1929 till omkring 1,970,000 kronor. Ett belopp av cirka 4,845,000 kronor skulle således högst få användas för bestridande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932. Då fondens utgifter för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932 beräknats komma att uppgå till omkring 1,335,000 kronor, möter med hänsyn till förenämnda lagbestämmelse intet hinder för beviljande av dyrtidstillägg enligt de grunder, för vilka i det föregående redogjorts.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de av mig i det föregående förordade allmänna grunderna för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1931/1932 till de prästmän, som finnas omnämnda i lagen den 30 augusti 1918 (nr 724) angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie präster och innehavare av prästerliga emeritilöner ävensom i lagen den 19 november 1920 (nr 844) angående dyrtidstillägg åt kontraktsprostar, samt

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest det tal för levnads-kostnadsökningen, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg utgår, blir föremål för ändring, förordna, att det till de i tjänst varande prästmännen utgående dyrtidstillägget skall undergå skälig jämkning.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Sprinchorn.